

ĐÓNG GÓP CỦA CÁC TỔ CHỨC TÔN GIÁO ĐỐI VỚI PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI CỦA THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

TRẦN THỊ THÚY VÂN (*)

Tóm tắt: Thời gian qua, các tổ chức tôn giáo ở Việt Nam nói chung và Thành phố Hồ Chí Minh nói riêng luôn làm tốt công tác vận động chức sắc, chức việc, tín đồ chấp hành nghiêm chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về tín ngưỡng, tôn giáo; đồng thời góp phần đưa chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước đi vào cuộc sống. Bài viết khái quát những đóng góp của các tổ chức tôn giáo trên địa bàn đối với phát triển kinh tế - xã hội ở Thành phố Hồ Chí Minh, qua đó gợi mở một số giải pháp để tiếp tục phát huy hiệu quả sự đóng góp của các tổ chức tôn giáo trên địa bàn Thành phố trong thời gian tới.

Từ khóa: Các tổ chức tôn giáo; kinh tế - xã hội; sự đóng góp; Thành phố Hồ Chí Minh.

Abstract: In recent times, religious organizations in Vietnam in general and Ho Chi Minh City in particular have always carried out a good job of mobilizing the dignitaries, officials, and followers to strictly comply with the guidelines and policies of the Party and policies and laws of the State on beliefs and religions while contributing to enforce the guidelines of the Party and policies and laws of the State into practice. This paper summarizes the contributions of religious organizations in the region to the socio-economic development of Ho Chi Minh City, thereby suggesting a number of solutions to continue to effectively promoting the contributions of religious organizations in the city in the upcoming time.

Keywords: Religious organizations; socio-economic; contributions; Ho Chi Minh City.

Ngày nhận bài: 10/7/2024

Ngày biên tập: 28/8/2024

Ngày duyệt đăng: 24/9/2024

Hiện nay, trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh có 11 tôn giáo với 33 tổ chức giáo hội được Nhà nước công nhận, cấp chứng nhận đăng ký hoạt động với 2.970 cơ sở tôn giáo; 157 dòng tu nam, nữ có trụ sở chính và văn phòng đại diện tại Thành phố; hơn 3,9 triệu tín đồ (chiếm tỷ lệ 43% dân số Thành phố...)⁽¹⁾. Trong những năm qua, đồng bào các tôn giáo cùng các tổ chức chính trị - xã hội luôn đoàn kết, giúp đỡ góp phần quan trọng cho sự phát triển kinh tế - xã hội của Thành phố Hồ Chí Minh.

1. Những đóng góp quan trọng của các tổ chức tôn giáo đối với sự phát triển kinh tế - xã hội ở Thành phố Hồ Chí Minh thời gian qua

(*) TS; Học viện Chính trị khu vực II, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

Thứ nhất, các chức sắc tôn giáo tích cực tham gia vào hệ thống chính trị.

Cụ thể, có 02 chức sắc, nhà tu hành, tín đồ các tôn giáo là đại biểu Quốc hội khóa XIV; đại biểu HĐND các cấp nhiệm kỳ 2016 - 2021: ở HĐND Thành phố có 04 chức sắc và 02 tín đồ; đại biểu HĐND cấp huyện có 85 chức sắc và 26 tín đồ; đại biểu HĐND cấp xã có 290 chức sắc và 205 tín đồ. Tại cuộc bầu cử đại biểu Quốc hội khóa XV có 02 chức sắc tôn giáo trúng cử; đại biểu HĐND các cấp nhiệm kỳ 2021 - 2026: cấp Thành phố có 05 chức sắc và 01 tín đồ; đại biểu HĐND cấp huyện có 82 chức sắc và 24 tín đồ; đại biểu HĐND cấp xã có 285 chức sắc và 215 tín đồ⁽²⁾. Các đại biểu là chức sắc, tín đồ tôn giáo đã tích cực tham gia đóng góp ý kiến cho các dự thảo chính sách, dự thảo văn bản quy phạm pháp luật, tham gia các hoạt động

phản biện xã hội, góp ý bổ sung, hoàn thiện các đề án, kế hoạch, quy hoạch phát triển kinh tế, văn hóa - xã hội; đồng thời luôn phát huy vai trò để thực hiện tốt công tác vận động các tín đồ tham gia, hưởng ứng tích cực các phong trào chung của Thành phố.

Thứ hai, các tôn giáo tham gia xây dựng đời sống văn hóa, văn minh.

Các giá trị văn hóa đạo đức cốt lõi trong hệ thống giáo lý, giáo luật của các tôn giáo đã được các tổ chức tôn giáo trên địa bàn lan tỏa góp phần điều chỉnh hành vi, lối sống không chỉ của các tín đồ tôn giáo, mà còn lan tỏa đến các tầng lớp nhân dân để cùng thực hiện lối sống đạo đức, sống yêu thương, bác ái, trách nhiệm, làm nhiều điều lành và tránh những điều xấu. Qua đó, góp phần giữ gìn và xây dựng đời sống văn hóa ở các khu dân cư, góp phần ngăn chặn các tệ nạn xã hội ở trên địa bàn Thành phố. Đặc biệt, nhiều cơ sở tôn giáo trên địa bàn đã tích cực hưởng ứng, triển khai xây dựng phòng trưng bày hình ảnh, tư liệu, tài liệu, sách về Chủ tịch Hồ Chí Minh trong trụ sở, nơi thờ tự, thu hút đông đảo người dân là tín đồ tham gia. Đã tổ chức 48 cuộc triển lãm, xây dựng 38 tủ sách giới thiệu về cuộc đời và sự nghiệp của Bác Hồ; tổ chức sinh hoạt chuyên đề⁽³⁾... Qua các giải pháp, mô hình thiết thực, hiệu quả đã tạo sự lan tỏa tích cực, góp phần làm cho tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh thấm sâu trong đời sống xã hội, trở thành chuẩn mực trong nếp sống, nếp nghĩ của người dân, trong đó có cả tín đồ tôn giáo.

Thứ ba, đồng bào tôn giáo tích cực hưởng ứng các cuộc vận động, phong trào thi đua yêu nước.

Chức sắc và đồng bào các tôn giáo ở Thành phố luôn tích cực đóng góp nguồn vật lực, nhân lực trong các phong trào như: “Toàn dân đoàn kết xây dựng nông thôn mới, đô thị văn minh”; “Toàn dân bảo vệ an ninh Tổ quốc và phòng chống tội phạm”; “Xây dựng thành phố Xanh - Sạch - Đẹp, trật tự an toàn giao thông, mỹ quan đô thị”, “Xây dựng khu phố văn hóa”. Hay tích cực tham gia các cuộc vận động “Vì người nghèo”, “Vì biển đảo quê hương”; “Người Việt Nam ưu tiên dùng hàng Việt Nam”... Qua việc tham gia các cuộc vận động và các phong trào

thi đua yêu nước, đồng bào tôn giáo đã thực hành phương châm hành đạo “sống tốt đời, đẹp đạo”, phát huy nguồn lực cùng với các tầng lớp nhân dân góp phần xây dựng Thành phố ngày càng văn minh, hiện đại, sáng tạo, nghĩa tình.

Thứ tư, các tôn giáo tham gia trong lĩnh vực giáo dục.

Trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh hiện có 161 cơ sở giáo dục của các tôn giáo, trong đó có 139 trường mầm non mẫu giáo và 22 lớp học tình thương... Nhìn chung, các cơ sở này đều thực hiện nghiêm túc chương trình giáo dục mầm non của Bộ Giáo dục và Đào tạo, các cơ sở giáo dục dạy nghề thực hiện đúng quy trình của Bộ Lao động - Thương binh và xã hội. Đồng bào tôn giáo trên địa bàn Thành phố còn tham gia vào việc khuyến học, hỗ trợ các thiết bị dạy học, kiên cố cơ sở vật chất, giúp đỡ trẻ em không có điều kiện đến trường. Với những việc làm đó, các tổ chức tôn giáo trên địa bàn Thành phố đang phát huy nguồn lực của mình trong đoàn kết xã hội, cùng hướng đến mục tiêu cao cả vì hạnh phúc con người.

Thứ năm, các tôn giáo tham gia tích cực hoạt động từ thiện và an sinh xã hội.

Giáo hội Phật giáo Việt Nam Thành phố Hồ Chí Minh luôn đồng hành cùng với các hoạt động của Thành phố và thực hiện công tác từ thiện, an sinh xã hội với tổng giá trị hơn 3.500 tỷ đồng trong nhiệm kỳ IX (2017-2022)⁽⁴⁾; tổng giá trị tham gia công tác an sinh xã hội của đồng bào Công giáo Thành phố trong nhiệm kỳ 2017-2022 là hơn 264 tỷ đồng và hơn 23 nghìn lượt hiến máu nhân đạo...⁽⁵⁾. Đối với đồng bào tôn giáo, những hoạt động từ thiện, an sinh xã hội là cách thức thực hành các giá trị của tôn giáo một cách thực tế nhất. Hàng năm, các tổ chức tôn giáo, các chức sắc, chức việc, nhà tu hành, tín đồ đã tự nguyện đóng góp tham gia các nguồn lực từ tiền bạc, nhân sự, cơ sở vật chất để thực hiện hoạt động từ thiện, an sinh xã hội. Các hoạt động này có ý nghĩa, đúng quy định pháp luật, đến được đúng đối tượng thụ hưởng và kịp thời đã góp phần làm giảm bớt khó khăn, chia sẻ trách nhiệm với chính quyền địa phương và cộng đồng xã hội.

Thứ sáu, các tôn giáo quan tâm chú trọng đến lĩnh vực y tế, chăm sóc sức khỏe cho người dân.

Có hàng chục cơ sở khám bệnh, phát thuốc từ thiện do các tôn giáo phụ trách, trong đó Công giáo có 20 cơ sở; Phật giáo có 15 cơ sở; Tịnh độ cư sĩ Phật hội Việt Nam có 22 cơ sở⁽⁶⁾. Những cơ sở này đã tích cực phục vụ công tác chăm sóc sức khỏe cho nhân dân trên địa bàn Thành phố nói chung và tín đồ tôn giáo nói riêng. Bên cạnh đó, nhiều chức sắc, chức việc, nhà tu hành, tín đồ trực tiếp phục vụ tại các bệnh viện, trung tâm chăm sóc người bị nhiễm HIV/AIDS, bệnh phong; phục vụ miễn phí “Bếp ăn tình thương”, “Bữa cơm nhân ái”, “Nồi cháo tình thương” ở các bệnh viện... giúp đỡ các bệnh nhân nghèo, người có hoàn cảnh khó khăn trong xã hội, người khuyết tật, bệnh nan y.

Đặc biệt, trong đại dịch COVID-19 vừa qua, các tổ chức tôn giáo trên địa bàn Thành phố đã chung tay cùng chính quyền tham gia phòng, chống dịch và giải quyết những hậu quả do đại dịch gây ra. Các tôn giáo đã có những cuộc vận động gây quỹ đóng góp không chỉ tiền mà còn cả vật lực, trang thiết bị y tế. Đồng bào tôn giáo hưởng ứng phong trào lời kêu gọi “Thương quá Sài Gòn ơi!” của đồng bào Công giáo; các mô hình: “ATM gạo”, “ATM lướt ống”, “ATM phát gạo”, bếp ăn từ thiện; phiên chợ, gian hàng, siêu thị mini 0 đồng... Nhiều cơ sở thờ tự của các tôn giáo đã tự nguyện đăng ký làm bệnh viện dã chiến, khu cách ly phòng, chống dịch; một số tôn giáo đăng ký tham gia nuôi dưỡng, chăm sóc trẻ em, người già neo đơn, mất người thân trong đợt dịch không nơi nương tựa...

Thứ bảy, tham gia bảo vệ môi trường, ứng phó với biến đổi khí hậu, xây dựng cảnh quan môi trường xanh, sạch, đẹp.

Ban Thường trực Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam Thành phố Hồ Chí Minh đã phối hợp với Sở Tài nguyên và Môi trường và các tổ chức tôn giáo trên địa bàn ký kết chương trình phối hợp bảo vệ môi trường, ứng phó với biến đổi khí hậu. Hiện nay, cộng đồng tôn giáo trên địa bàn Thành phố đã xây dựng được 112 mô hình bảo vệ môi trường, ứng phó với biến đổi khí hậu, trong đó Phật giáo có 74 mô hình; Công giáo có 23 mô hình; Cao Đài có 03 mô hình;

Hồi giáo có 02 mô hình; Tịnh độ Cư sĩ có 02 mô hình; Minh Lý đạo có 01 mô hình; Phật giáo Hòa Hảo có 01 mô hình; Minh Sư đạo có 01 mô hình⁽⁷⁾... Nhiều thông điệp bảo vệ môi trường của các tổ chức tôn giáo được đưa ra mang ý nghĩa sâu sắc như Phật giáo có thông điệp: “Mỗi người, bằng hành động thiết thực, cam kết bảo vệ môi trường bền vững, đó cũng là sự bảo vệ chính mình”; Công giáo có thông điệp: “Chúng ta, những người Việt Nam trên dải đất thân yêu này, hãy cùng nhau, bằng tất cả trái tim, bằng khối óc, bằng ý chí, bằng sức lực, quyết tâm góp sức để cứu vãn tình trạng bị đất của trái đất này trước khi quá muộn”.

Nhiều câu lạc bộ được xây dựng và nhân rộng, tiêu biểu như Câu lạc bộ “Các cơ sở tôn giáo bảo vệ môi trường và ứng phó với biến đổi khí hậu”, Câu lạc bộ “Cộng đồng tôn giáo tham gia bảo vệ môi trường, ứng phó với biến đổi khí hậu”, Câu lạc bộ “Tinh nguyện bảo vệ môi trường; tham gia các hoạt động ngày chủ nhật xanh, 15 phút vì thành phố văn minh sạch đẹp”. Đồng bào các tôn giáo tham gia ngày hội “Vi dòng kênh xanh”; thực hiện có hiệu quả Cuộc vận động “Người dân Thành phố Hồ Chí Minh không xả rác ra đường và kênh rạch vì thành phố sạch và giảm ngập nước”⁽⁸⁾... Các hoạt động thiết thực đã thể hiện vai trò, trách nhiệm của các tổ chức tôn giáo ở Thành phố Hồ Chí Minh về tham gia nguồn lực để bảo vệ môi trường. Qua đó, góp phần kiểm soát, phòng ngừa ô nhiễm, bảo tồn đa dạng sinh học, bảo vệ tài nguyên thiên nhiên, đặc biệt là các ảnh hưởng của biến đổi khí hậu đang có những diễn biến phức tạp.

2. Tiếp tục phát huy sự đóng góp của các tôn giáo đối với phát triển kinh tế - xã hội ở Thành phố Hồ Chí Minh trong thời gian tới

Để phát huy hơn nữa vai trò của các tôn giáo cùng chính quyền địa phương, các tổ chức chính trị - xã hội trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh tham gia phát triển kinh tế - xã hội, cần thực hiện tốt một số nội dung sau:

Một là, tiếp tục tăng cường quán triệt chính sách, pháp luật của Đảng và Nhà nước ta về công tác tôn giáo, như Nghị quyết số 25-NQ/TW ngày 12/3/2003 của Ban Chấp hành Trung ương khóa IX về công tác tôn giáo; Hiến pháp năm 2013; Luật Tín ngưỡng, tôn giáo năm 2016; quan điểm chỉ đạo của

Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII... để phát huy vai trò của các nguồn lực tôn giáo đồng hành cùng dân tộc, cùng địa phương trong quá trình phát triển.

Hai là, bổ sung, hoàn thiện thể chế, các hướng dẫn cụ thể để các tôn giáo có điều kiện thuận lợi tham gia vào phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn Thành phố. Trọng tâm là, trong quá trình triển khai thực hiện Luật Tín ngưỡng, tôn giáo, các cơ quan, ban, ngành của Thành phố cần tiếp tục tham mưu các giải pháp phát huy nguồn lực tôn giáo, tháo gỡ những nội dung còn vướng mắc, còn thiếu nhằm đảm bảo sự đồng bộ, thống nhất trong quan điểm chỉ đạo phát huy vai trò của tôn giáo tham gia nguồn lực trong y tế, giáo dục, từ thiện nhân đạo.

Ba là, tăng cường công tác quản lý nhà nước về tôn giáo. Trong những năm qua, Thành phố Hồ Chí Minh đã có nhiều hoạt động từ thiện xã hội, an sinh, giáo dục, y tế, từ thiện nhân đạo, nhưng trong quá trình hoạt động lại gặp những vướng mắc về quy định, thủ tục liên quan đến con người, trình độ, an toàn thực phẩm, nội dung, cơ sở vật chất... Do đó, cần tiếp tục hoàn thiện thể chế, đẩy mạnh cải cách thủ tục hành chính và chủ động hướng dẫn, tạo điều kiện để các tổ chức tôn giáo có tư cách pháp nhân được tham gia nguồn lực phát triển địa phương một cách hiệu lực, hiệu quả, theo khả năng và tinh thần trách nhiệm.

Bốn là, nâng cao nhận thức, vận động tuyên truyền đóng góp nguồn lực của tôn giáo bằng nhiều hình thức đa dạng, nhằm nâng cao nhận thức của cả hệ thống chính trị cũng như xã hội về giá trị tích cực của các tổ chức tôn giáo, nhất là thông qua phương tiện thông tin đại chúng và nêu gương các điển hình tiên tiến.

Năm là, vận động các chức sắc, chức việc tôn giáo tham gia phát huy nguồn lực tôn giáo cùng Thành phố Hồ Chí Minh phát triển kinh tế - xã hội. Thông qua đội ngũ chức sắc, chức việc để tác động đến đồng bào tín đồ tham gia các hoạt động đúng quy định pháp luật và hiến chương, điều lệ của các tôn giáo, không ảnh hưởng đến an ninh chính trị của địa phương, lợi ích của quốc gia, dân tộc.

Sáu là, đội ngũ cán bộ trực tiếp làm công tác quản lý nhà nước về tôn giáo cần được quan tâm, tạo điều kiện để luôn trau dồi bản lĩnh chính trị, kiến thức chuyên môn, quản lý nhà

nước, phương pháp vận động, thường xuyên tiếp xúc, nắm bắt nhu cầu của tín đồ tôn giáo. Qua đó, tham mưu các vấn đề từ thực tiễn phát sinh, đề xuất các phương án hỗ trợ thủ tục hành chính trong quá trình cá nhân, tổ chức tham gia phát triển kinh tế - xã hội cùng địa phương.

Những đóng góp của các tôn giáo trong phát triển kinh tế - xã hội ở Thành phố Hồ Chí Minh trong những năm qua là rất to lớn, thiết thực và hiệu quả; có tác động, ý nghĩa rất tích cực đến các cuộc vận động, phong trào thi đua yêu nước; bảo vệ môi trường cũng như các hoạt động xã hội, từ thiện, góp phần phát triển đất nước nói chung và Thành phố Hồ Chí Minh nói riêng. Do đó, toàn hệ thống chính trị và đội ngũ cán bộ làm công tác tôn giáo của Thành phố cần tiếp tục thực hiện quan điểm chỉ đạo của Đảng: “Vận động, đoàn kết, tập hợp các tổ chức tôn giáo, chức sắc, tín đồ sống “tốt đời, đẹp đạo”, đóng góp tích cực cho công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc”⁽⁹⁾, và “Phát huy giá trị văn hóa, đạo đức tốt đẹp của tôn giáo vào giữ gìn và nâng cao đạo đức truyền thống xã hội, xây dựng đời sống văn hóa ở các khu dân cư, góp phần ngăn chặn các tệ nạn xã hội”⁽¹⁰⁾./

Ghi chú:

(1) Ban Tôn giáo Sở Nội vụ Thành phố Hồ Chí Minh, *Báo cáo tình hình tôn giáo, kết quả công tác quản lý nhà nước về tôn giáo năm 2021 và phương hướng công tác tôn giáo trọng tâm năm 2022*.

(2), (6), (8) Ban Thường trực Mặt trận Tổ quốc Thành phố Hồ Chí Minh, *Báo cáo sơ kết 05 năm thực hiện Kết luận số 02/KL-ĐCT ngày 29/12/2015 của Đoàn Chủ tịch Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam về đổi mới nội dung, phương thức hoạt động của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam trong công tác tôn giáo*.

(3) Xem <https://dukdanchinhdang.hochiminhcity.gov.vn>.

(4) Xem <https://dantoctongiao.laodong.vn>.

(5) Xem <http://mattran.org.vn/dan-toc-ton-giao/dong-bao-cong-giao-gop-phan-quan-trong-vao-su-phat-trien-cua-tp-ho-chi-minh-52060.html>.

(7) Xem <https://btgcp.gov.vn/doi-song-tin-nguong-va-ton-giao/thanh-pho-ho-chi-minh-tuyen-duong-44-mo-hinh-tieu-bieu-bao-ve-moi-truong-trong-cong-dong-ton-giao-postrxqekZMR8y.html> 20/11/2023.

(9),(10) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, tập I, Nxb CTQG-ST, H.2021, tr.171, tr.272.